

បុប្ផេងទេរីយប

Take Peek at a Classroom Corner

วิธีจ กิจกรรมที่วิวัฒนา

๔ อุปนิสัยของครูผู้มีประสิทธิผลสูงในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

8 Habits of Highly Effective Teacher

for Learning Management in Classroom

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเพชญ์กับความเลี่ยงภายในได้กระแสโลกวัฒน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และนับวันยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงทวีคุณมากยิ่งขึ้น ประกอบกับ ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนั้น ที่ผ่านมาในเวดวงการศึกษาได้มีการประยุกต์เอาแนวคิดทางบริหารธุรกิจเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อจุดมุ่งหมายในการยกระดับและพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับนานาประเทศได้

แนวโน้มการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับแวดวงการศึกษาจนนำไปสู่แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน (All Stakeholders) ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน เรียนรู้ และพัฒนาตนเอง โดยอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยแนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาจากในอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษา รวมถึง กำหนดให้หลักสูตรในทุกระดับ การศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) ซึ่งเป็นวิธีการซึ่งช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักและส่วงหาความรู้ด้วยตนเอง อันก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะทางอาชีพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นต้น โดยการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มบทบาทของผู้เรียนภายในห้องเรียน และลดบทบาทการบรรยายหน้าห้องเรียนของครู โดยครูจะปรับบทบาทของตนเองจากการสอนเน้นบรรยายเป็นหลักหรือ ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Center) เป็นครูผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยจะต้องเตรียมสภาพห้องเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาตนของนักเรียน

ชี๊งกระบวนการนี้จะมีส่วนช่วยให้เกิดพัฒนาการของผู้เรียนสูงที่สุด

อย่างไรก็ตามจากสภาพห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่วนหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน ครูผู้สอนยังคงประสบปัญหาการขาดความเข้าใจและการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นครูที่เน้นการสอนแบบบรรยายในห้องเรียนเป็นครูที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน ดังนั้นในฐานะที่ผู้เขียนเป็นอาจารย์สอนในสาขาวิชาธุรกิจและอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบสอนเพื่อผลิตครุธุรกิจศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนวิชาทางบริหารธุรกิจ โดยวิชาเหล่านี้จะถูกจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เช่น วิชาการงานอาชีพ ธุรกิจทั่วไป บัญชี การตลาด การท่องเที่ยว เป็นต้น และ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งวิชาเหล่านี้ได้เปิดสอนทั้งในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (วิรุจ กิจันนทวิวัฒน์, ๒๕๕๕) ในทศวรรษของผู้เขียนเห็นว่าครุธุรกิจศึกษานับได้ว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นตัวอย่างที่ดีกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนที่จะปรับเปลี่ยนตัวเองจากครูผู้สอนที่เน้นการสอนบรรยายในชั้นเรียนเป็นครูผู้อำนวยความสะดวกในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการชั้นเรียน และ สร้างการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๑) ผู้เขียนขอนำเสนอแนวคิดของ Covey (1989, 2004) ที่เกี่ยวข้องกับ ๔ อุปนิสัยของผู้ที่มีประสิทธิผลสูง มาประยุกต์ใช้กับครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีประสิทธิผล โดยอุปนิสัยทั้ง ๔ ข้อ ประกอบด้วย

อุปนิสัยที่ ๑ อุปนิสัยเชิงรุก (Be proactive)

ครูควรจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงในสิ่งที่ตนเองเลือกที่จะทำเอง ไม่ต่อว่าหรือโynความผิดให้ผู้อื่น การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนควรมีความคิดริเริ่ม มีการพัฒนานำเสนอเนื้อหาสื่อการสอน และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้ามาใช้เพื่อจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้ที่สูงสุดกับนักเรียน การที่ครูจะเป็นผู้มีอุปนิสัยเชิงรุกได้นั้นจะต้องเกิดจากการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเลือกของตัวครูเอง โดยอยู่บนพื้นฐานของคุณค่า (Value) ที่อยู่ภายใต้ตัวครู ครูจะหยุดการถ่ายทอดหรือสอนทุกอย่างที่เป็นเชิงลบ แต่ถ่ายทอดออกมายังเชิงบวกด้วยมุ่งเน้นสิ่งที่ตนเองทำได้ หรือมุ่งเน้นสิ่งที่เรียกว่า “Circle of Influence” ซึ่งหากสามารถถ่ายทอดพลังงานบางส่วนให้กับนักเรียนได้ นักเรียนก็จะมองเห็นว่าครูเป็นครูที่มีความตั้งใจจริง มุ่งมั่นในทางตรงข้ามหากครูไม่ติดต่อกับความกังวล ความเครียด ความกลัวซึ่งเป็นพลังงานลบ หรือ

ที่เรียกว่า “Circle of Concern” นักเรียนก็อาจจะมองว่าครูดีแต่พูด ครูไม่ได้ทุ่มเทให้กับการสอน และมองทุกสิ่งเป็นเรื่องน่ากังวล เป็นปัญหา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนก็จะไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ หรือ สิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในที่สุด

สำหรับการเป็นครูที่มีประสิทธิผล อุปนิสัยแรกนี้ นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องของวิสัยทัศน์ของตนเองเป็นหลัก เกี่ยวข้องกับวิธีคิดวิธีการลงมือปฏิบัติ อุปนิสัยนี้จึงเป็นอุปนิสัยพื้นฐานที่สำคัญของอุปนิสัยอื่นๆ ทั้งหมด ตัวอย่างการใช้ภาษาแบบอุปนิสัยเชิงรุกที่ครูควรจะเลือกพูดและปฏิบัติอยู่เสมอ เช่น

- “ฉันสามารถเลือกวิธีการที่แตกต่างออกไป”
- “ฉันจะลงมือทำตอนนี้เลย”
- “ฉันเลือกที่จะ.....”
- “ฉันสามารถสร้างการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล”

อุปนิสัยที่ ๒ เริ่มต้นด้วยจุดหมายในใจ (Begin with the end in mind)

ในการสอนหนังสือ ครูจะต้องเป็นคนที่มีจินตนาการ คือ การสร้างภาพให้เกิดขึ้นในใจก่อนที่สอนว่าต้องการให้การสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างไร ครูควรมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของชีวิตตนเองอย่างชัดเจน รู้ว่าสิ่งที่ตนเองกำลังทำหรือกำลังสอนนั้นเพื่อให้นักเรียนเป็นอย่างไร เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเองหรือไม่

อุปนิสัยที่ ๓ ทำสิ่งที่สำคัญก่อน (Put first things first)

ครูจำนวนมากในปัจจุบันมีภาระงานและหน้าที่ฯ ต้องรับผิดชอบมาก ไม่ว่าจะเป็นงานสอน งานวิจัย งานธุรการ และงานอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลา หรือ ทำงานทุกอย่างในหน้าที่ฯ ได้รับมอบหมายได้มีประสิทธิผล ลักษณะอุปนิสัยทำสิ่งที่สำคัญก่อนนี้ ครูต้องรู้จักการบริหารจัดการเวลาตนเองอย่างมีประสิทธิผล รู้ว่าสิ่งใดสำคัญและต้องทำก่อนเพื่อตอบสนองต่อคุณค่าและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ถ้าหากครูตั้งเป้าหมายไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ครูก็ควรจะมุ่งมั่นในการเตรียมการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผน ผลิตสื่อการสอน รวมถึงกิจกรรมในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นสำคัญ โดยหลักการที่สำคัญของอุปนิสัยนี้ ครูที่มีประสิทธิผลจะเลือกทำในสิ่งที่สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน และสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือเรื่องสำคัญ อะไรคือเรื่องเร่งด่วน

อุปนิสัยที่ ๔ คิดแบบชนะ-ชนะ (Think win win)

บุคคลก็นี้เป็นอุปนิสัยของผู้นำระหัวงบุคคลที่มีประสิทธิผล การสร้างความร่วมมือกัน

เพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อตกลงหรือวิธีแก้ไขปัญหาเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้ความพึงพอใจของทุกฝ่าย การจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนควรจะเป็นไปในลักษณะที่ทั้งครูและนักเรียนได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยน กำหนด วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผลนี้อีกทาง และกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงข้อตกลงต่างๆ ในชั้นเรียน ก่อนที่ครูจะสอนในแต่ละภาคหรือเทอม ครูที่มีอุปนิสัยนี้จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและสนใจเรียนมากขึ้น เป็นการลือสารสองทาง (Two ways communication) ที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูและนักเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

อุปนิสัยที่ ๕ เข้าใจผู้อื่นก่อนแล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา (Seek first to understand then to be understood)

อุปนิสัยนี้เป็นหลักการสำคัญของการลือสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิผล วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ครูต้องมีจิตวิญญาณในการเป็นผู้ให้ ครูเป็นผู้เลี้ยงดู ครูควรจะตระหนักร่วม “ถ้าเพียงแต่ครูจะพยายามเข้าใจนักเรียนก่อน ในที่สุดนักเรียนก็จะเข้าใจครูดีขึ้น” ครูจะต้องยินดีรับฟังนักเรียนอย่างเข้าอกเข้าใจ เข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นผู้รับฟังที่ดีเพื่อประเมินนักเรียนรู้สึกว่าครูยินดีที่จะฟังและช่วยเหลือนักเรียนแล้ว นักเรียนก็จะค่อยๆ เปิดใจรับฟังความคิด ความต้องการของครู เช่นเดียวกัน

อุปนิสัยที่ ๖ การผนึกกำลังผ่านความต่าง - การสร้างสรรค์เพิ่มพูน (Synergize)

อุปนิสัยนี้เป็นการนำเอาแนวคิด ชั้น-ชั้น มาใช้ในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ เป็นการส่งเสริมให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสนอแนวคิดเพื่อช่วยกระตุ้นความคิดของกันและกัน และเมื่อมีการรับฟังอย่างเข้าอกเข้าใจจากทำให้เกิดทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า และจะได้ผลที่ดีกว่าทางเลือกของแต่ละคน เป็นทางเลือกที่แต่ละคนอาจจะไม่เคยนึกคิดมาก่อน เป็นทางเลือกที่ ๑+๑ ได้มากกว่า ๒ อาจจะเป็น ๓ เป็น ๑๑ หรือเป็น ๑๑๑

จุดสำคัญของการผนึกกำลังผ่านความต่าง อยู่ที่ว่าจุดเริ่มต้นในการมองของทุกคน ต้องมองว่าความแตกต่างเป็นสิ่งที่ดี เป็นพลังขับเคลื่อน ความแตกต่างไม่ใช่ความแตกแยก ดังนั้นหากครูจะสามารถนำอุปนิสัยนี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูจะไม่ใช่แค่ผู้นำที่ใช้คำสั่งให้นักเรียนต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น ครูและนักเรียนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนแบบใหม่ๆ ที่อาจจะเป็นการต่อยอดอุปนิสัยที่ ๕ คิดแบบชั้น-ชั้น สร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Common Goal) โดยครูและนักเรียน ต้องเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น รับฟังกันอย่างเข้าใจ และร่วมกันออกแบบ

และพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างทั้งความเข้าใจที่คงทนและความสนุกสนานเพลิดเพลินให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ในแบบที่การจัดการเรียนรู้แบบเดิมๆ ไม่สามารถทำได้

อุปนิสัยที่ ๗ ลับคมเลื่อย (Sharpen the saw)

การลับคมเลื่อยให้คมอยู่เสมอ เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้กับตนเองอยู่เสมอ ใน ๔ ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านสังคมและอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านจิตวิญญาณ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสร้างผลงานให้มีประสิทธิผล การจะเป็นครูที่สามารถสอนนักเรียนให้ได้ดีนั้น ครูจะต้องใจและพัฒนาตนเองตลอดเวลาใน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

- ด้านร่างกาย ครูจะต้องดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง เพราะหากครูไม่สบายแม้ว่าจะมีการเตรียมตัวในการสอนให้ดีเพียงใดก็ตาม ครูก็ไม่สามารถสอนได้เต็มประสิทธิผล ดังนั้น ครูควรจะต้องรู้จักแบ่งบริหารเวลา พักผ่อนให้เพียงพอ รู้จักการออกกำลังกาย ทาวีธิการต่าง ๆ ในการผ่อนคลายความเครียด เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทั้งกำลังกายและกำลังใจในการสอนหนังสือ การคุ้มขั้นเรียน การลắngสอนอบรมนักเรียน การดูแลนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงงานที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ จากผู้บังคับบัญชา

- ด้านสังคมและอารมณ์ อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องพบเจอกับคนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อนครู และนักเรียน ดังนั้นครูจะต้องสามารถปรับตัว สร้างและมีมิตรสัมพันธ์ ยิ้มแย้ม พูดคุยกับทุกท่าน คุณอย่างเหมาะสม นอกเหนือนี้ ครูจำเป็นจะต้องรู้จักความคุ้มครอง และความรู้ แล้วว่างตัวให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

- ด้านสติปัญญา ครูจำเป็นจะต้องพัฒนาหาความรู้ และสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะความรู้และเทคโนโลยีในปัจจุบันมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ถ้าหากครูไม่หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ครูก็จะไม่สามารถนำเอาไปสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งอาจจะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายในวิธีการสอน แบบเดิม ๆ ที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพชั้นเรียนในปัจจุบัน นอกจากนี้ ครูควรจะมีการฝึกหัดคิดเชิงวิเคราะห์ การฝึกเขียนบันทึก เพราะการคิดเชิงวิเคราะห์นี้จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยกระตุนให้ครูได้พัฒนาทักษะความคิด และเมื่อครูสามารถคิดวิเคราะห์ได้ ครูก็จะสามารถประยุกต์นำเอา เทคนิควิธีการคิดวิเคราะห์ ไปประยุกต์ชั้นในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้เช่นกัน โดยเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ เช่น การคิดเชิงวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสอนแบบวิภูจกรรมการเรียนรู้ (4MAT) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นต้น

- ด้านจิตวิญญาณ ครูในปัจจุบันประสบปัญหาภัยภัยและโลภากิจกรรมที่ถูกมองเข้ามาอย่างมาก ครูมีภาระงานมากมายไม่เพียงแต่ภาระงานสอน แต่ต้องมีภาระงานอื่นๆ ที่เกิดดันและสร้างความเครียดให้เกิดขึ้น ซึ่งหากครูไม่สามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้แล้ว ในระยะยาวก็อาจจะทำให้เกิดปัญหา ทั้งปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพใจต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นครูจำเป็นจะต้องรู้จักและรู้ทันความเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นกับตัวเอง ครูควรเปิดโอกาสให้ตนเองได้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ หรือ การทำงานอดิเรกที่ตนเองชื่นชอบ เช่น อ่านหนังสือ ฟังเพลง เล่นกีฬาเพื่อผ่อนคลาย และยกระดับพัฒนาสภาพจิตใจตนเองให้ผ่องใส

อุปนิสัยที่ ๔ ค้นหาศักยภาพที่แฝงอยู่ภายในตัว (Find your voice)

อุปนิสัยนี้เป็นอุปนิสัยที่ได้ถูกเพิ่มขึ้นมาในภายหลังจาก ๗ อุปนิสัยแรก (Covey, 2004) บุคคลแต่ละคนจะต้องหาสิ่งที่เรียกว่า “เสียง” ภายในตนของเพื่อนำมาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนรอบข้างค้นพบเสียงจากภายในของพากเสียง ทางครูสามารถปฏิบัติตาม ๗ อุปนิสัยแรกแล้วก็จะเป็นการช่วยสร้างเสริมและส่งเสริมให้ครูได้ยิน “เสียง” ภายในตนของ และเมื่อตนของได้มีการพัฒนาเป็นครูที่มีประสิทธิผล ครูก็สามารถนำไปสอนในชั้นเรียน และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน รวมถึงผู้คนรอบข้าง และท้ายที่สุดครูก็จะเป็นบุคคลตัวอย่าง (Role model) ที่สำคัญที่นักเรียนและผู้คนรอบข้างเมื่อเห็นแล้วก็จะชื่นชม ยกย่องและประพฤติปฏิบัติตาม

โดยสรุปแล้วด้วยแนวคิดของโลกทางฝั่งตะวันตกที่เกี่ยวกับ ๔ อุปนิสัยของผู้ที่มีประสิทธิผลสูง ถือว่าเป็นหลักการสำคัญที่ครูธุรกิจศึกษา รวมถึงครูผู้สอนทุกคนควรฝึกปฏิบัติกับตนของอย่างสม่ำเสมอ เพราะทางครูสามารถปฏิบัติได้แล้ว ก็ยอมจะส่งผลดีให้เกิดขึ้นกับตัวของครูเอง และนักเรียน รวมถึงเพื่อนร่วมงานทุกคน นอกจากนี้ในทศนะของผู้เขียนเห็นว่าจากอุปนิสัยทั้ง ๔ ข้อนี้หากจะนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดที่มีอยู่ในสังคมไทยเพื่อให้ง่ายกับการทำความเข้าใจก็จะสามารถประยุกต์ได้กับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี หรือที่เรียกว่า “สัปปุริสธรรม ๗” ธรรมะหมวดนี้ของพระพุทธเจ้า ว่าด้วยการประพฤติของสัตบุรุษ (คนดี) ซึ่งสามารถนำมาเป็นหลักใช้กับการดำเนินชีวิต และการทำงานของครูได้เป็นอย่างดีโดยไม่มีวันล้าสมัย เช่นกัน โดยธรรมะทั้ง ๗ ข้อได้แก่

๑. ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (อัมมัญญาตา) คือ รู้จักเหตุ ค้นหาสาเหตุที่ไปที่มา ใช้ว่าแต่เห็นก็เป็นพอก รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์

๒. ความเป็นผู้รู้จักผล (อัตตัญญุตตา) คือ รู้จักผล รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ เมื่อรู้เหตุรู้ผลได้ เมื่อเจอผลก็ค้นหาสาเหตุได้

๓. ความเป็นผู้รู้จักตน (อัตตัญญุตตา) คือ รู้ว่าตัว เรานั้น ว่ามีสถานภาพเป็นอะไร ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถันดัด และคุณธรรม เป็นต้น ว่าขณะนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔. ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญุตตา) คือ รู้จักความพอดี รู้จักประเมิน สถานการณ์ เหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งให้น้ำหนักกับเหตุการณ์ได้อย่างเที่ยงตรง สามารถ เตรียมการ รับมือแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า

๕. ความเป็นผู้รู้จักกาล (กาลัญญุตตา) คือ รู้จักกาลเทศะ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการทำงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้ทันเวลา เป็นต้น

๖. ความเป็นผู้รู้จัชุมชน (ปริสัญญุตตา) คือ รู้จักกลุ่มนบุคคล รู้จักหมู่คณะ รู้จักและเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน รู้กิริยาที่จะประพฤติต่อชุมชน และสามารถปรับตัว ให้อยู่ในชุมชน ได้โดยราบรื่น

๗. ความเป็นผู้รู้จักบุคคล (ปุคคลัญญุตตา) คือ เรียนรู้เข้าใจในบุคคลที่เราพบหอย่าง ต้องแท้เพื่อที่เราจะสามารถปรับตัว ตอบสนอง และปฏิบัติต่อนบุคคลนั้นๆ ว่าควรจะปฏิบัติตัว ต่อเขาอย่างไร จะทำหน้า ยกย่อง หรือแนะนำสั่งสอนอย่างไร เพื่อให้เกิดการยอมรับและ ลดการขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น

สุดท้ายนี้ไม่ว่าจะ ๘ อุปนิสัยของผู้ที่มีประสิทธิผลสูง หรือ สับปุริสมาร์ต ๗ บารมี ว่าด้วยการประพฤติของลัตบุรุษ (คนดี) ที่สามารถนำเอามาประยุกต์ใช้กับวิชาชีพครู เพื่อ ล่งเสริม และพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล นั้น ลิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการเป็นครูที่ดีก็คงหนีไม่พ้น ครูจะต้อง “รักในวิชาชีพครู” และมี “จิตวิญญาณความเป็นครู” ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนาน กกครูอาวุโสในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียดติและเงินช่วยเหลือ ของมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันเสาร์ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ ความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าครูไม่ห่วงประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ และห่วงรายได้กันมากเข้าๆ แล้ว จะอาจิตใจที่ไหนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของเด็ก ความห่วงในลิ่งเหล่านั้นก็จะค่อยๆ บ่นthonทำลายความเป็นครูไป จนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรเดี๋ยวให้เป็นที่เคราพูชาอีกต่อไป...”

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

วิรุจ กิจันนทวิวัฒน์ (๒๕๕๕). สมรรถนะ ปัญหาและคุณลักษณะพึงประสงค์ของครูธุรกิจศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารครุศาสตร์, ปีที่ ๓๓, (๓), ๙๙-๑๑๖.
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๐). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ
การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร.

ภาษาอังกฤษ

Covey, S. R. (1989). *The 7 habits of highly effective people*. New York: Fireside.
_____. (2004). *The 8th habit: From effectiveness to greatness*. New York:
Free.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุจ กิจันนทวิวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจและอาชีวศึกษา
ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๓๐ อีเมล: virut24@hotmail.com